

Prof. dr hab. Janina Pogorzelska
Katedra Hodowli Bydła i Oceny Mleka
Wydział Bioinżynierii Zwierząt
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Olsztyn, 8 lipca 2020 r.

OCENA

pracy doktorskiej mgr inż. Sylwestra Lipińskiego pt. „Czynniki warunkujące efektywność chowu bydła mięsnego w regionie środkowo-wschodniej Polski” wykonanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Zygmunta Litwińczuka w Instytucie Hodowli Zwierząt i Ochrony Bioróżnorodności w Zakładzie Hodowli i Ochrony Zasobów Genetycznych Bydła Wydziału Nauk o Zwierzętach i Biogospodarki Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie.

Rozwój chowu i hodowli bydła mięsnego w Polsce, zapoczątkowany wprowadzeniem *Programu rozwoju hodowli bydła mięsnego* w 1995 roku, został w ostatnich latach wyraźnie zahamowany. Główną przyczyną stagnacji są utrzymujące się przez długi czas niskie ceny żywca wołowego nie zapewniające zwrotu kosztów produkcji, a także mała skala produkcji. Poza tym jakość krajowej wołowiny, pozyskiwanej głównie z gospodarstw utrzymujących bydło użytkowane mlecznie, w dużym stopniu utrudnia handel surowcem wysokogatunkowym.

Dla rozwoju hodowli bydła mięsnego w kraju istotne i negatywne pozostały także zmiany w systemie dopłat po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej, które jednak nie objęły rodzimych hodowców. Należy przypuszczać, że w niedalekiej przyszłości w Polsce produkcja wołowiny będzie następstwem zmian zachodzących w gospodarstwach, które dotychczas produkowały mleko.

Jednym z regionów rolniczych, w którym trwałe użytki rolne zajmują znaczny areał użytkowania ziemi, predysponując go do chowu i hodowli bydła mięsnego, jest województwo lubelskie. Pozostaje jednak kwestia efektywności chowu bydła mięsnego. Ta problematyka jest przedmiotem przedłożonej mi do oceny dysertacja doktorska. Mgr inż. Sylwester Lipiński podjął się w niej wskazania najważniejszych czynników wpływających na efektywność chowu bydła mięsnego na podstawie uzyskanych efektów produkcyjnych w 6 czysto rasowych stadach bydła mięsnego, jak i podczas opasania buhajków 4 ras bydła mięsnego w oparciu o istniejącą bazę paszową w regionie środkowo-wschodniej Polski.

Praca doktorska zawiera układ typowy dla tego rodzaju opracowań; na 62 stronach komputeropisu zamieszczono bowiem streszczenie w języku polskim i angielskim, wstęp i przegląd piśmiennictwa, cel pracy, materiał i metody, omówienie wyników, podsumowanie i wnioski, spis piśmiennictwa, oraz 26 tabel i 5 wykresów.

W rozdziale *WSTĘP I PRZEGLĄD PISMIENICTWA*, opartym głównie na 90 pozycjach zgromadzonej, w 82% krajowej literatury z ostatniego trzydziestolecia, mgr inż. Sylwester Lipiński przedstawił krótką historię chowu i hodowli bydła mięsnego w Polsce z dość szczegółową charakterystyką 10 ras tego bydła, uwzględniając w szczególności aspekt ekonomiczny tego rodzaju produkcji zwierzęcej mierzony: oceną zdolności opasowej i wartości rzeźnej opasanych zwierząt w czystości rasy jak też mieszańców pochodzących z krzyżowania towarowego w różnych systemach opasania, ocenę reprodukcji i wyników odchowu cieląt jako odsadków w stadach krów czysto rasowych, podkreślając wielość uwarunkowań wpływających na efektywność chowu bydła.

W kolejnym rozdziale Autor sformułował poszerzony *CEL PRACY*, w którym odnaleźć można nie wyartykułowaną wcześniej hipotezę badawczą.

W rozdziale *MATERIAŁ I METODY* mgr inż. Sylwester Lipiński podał, że badania przeprowadzono w 33 stadach bydła na terenie województwa lubelskiego, utrzymujących 6 ras bydła mięsnego – łącznie 923 krowy ras: Limousine, Angus, Hereford, Simentaler, Charolaise i Salers. Analiza zebranych danych w okresie 4 kolejnych lat użytkowania tych stad dotyczyła: struktury stad, warunków utrzymania zwierząt, żywienia w okresie sezonu letniego i zimowego, przebiegu i efektów rozrodu oraz uzyskanych wyników produkcyjnych stanowiących podstawę efektywności produkcji. Szczególnej analizie poddano wyniki uzyskane z opasania 805 buhajków ras: Limousine, Hereford, Simentaler i Charolaise.

OMÓWIENIE WYNIKÓW przedstawił Autor na 15 stronach komputeropisu, wykorzystując opracowane dane w 26 tabelach i 5 wykresach.

W strukturze rasowej objętych badaniami stad bydła największy udział stanowiła rasa Limousine (ok. 56%), potwierdzając tym samym jej największą popularność wśród ras bydła mięsnego użytkowanego w Polsce. Wprawdzie dominującą formą rozrodu w stadach bydła mięsnego jest krycie naturalne, co także znalazło potwierdzenie w ocenianej pracy, to jednak dość znaczny odsetek krów inseminowanych (20,48%) tłumaczyć należy zbyt małą liczbą krów w stadzie, w których utrzymywanie buhaja do krycia znacznie podnosiłoby koszty utrzymania stada.

Zbilansowane żywienie zapewnia najlepszą jego efektywność. Nie jest to łatwe w przypadku żywienia pastwiskowego, a takie jest najbardziej zasadne w systemach utrzymania

bydła mięsnego. Oczekuję od Autora wyjaśnienia składu dawek pokarmowych i ich wystarczalności dla krów żywionych na pastwisku. W jaki sposób ustalano plonowanie zielonki pastwiskowej? Z kolei w tabeli 9 (dotyczącej żywienia krów w okresie zimowym zwraca uwagę niewiarygodne duże zróżnicowanie składu dawek dla rasy Angus i Charolaise na niekorzyść tych drugich. W okresie odchowu cieląt przy matkach znowu daje się zauważyć najmniejszą dostępność pasz treściwych dla cieląt Charolaise od 2 miesięcy życia (tylko 1 kg, podczas gdy potomstwo innych ras otrzymywało 1,5 – 1,8 kg). Wyjaśnienia wymaga także najdłuższy czas pobytu z krowami cieląt urodzonych w okresie X – II (ok. 9 miesięcy), podczas gdy urodzone latem odsadzone były po ok. 7 miesiącach. Oczywistą sprawą jest, że na zróżnicowaną masę ciała przy odsadzeniu decydujący wpływ miała nie tylko rasa, ale przede wszystkim wiek odsadków (7 – 9 mies.). Masy ciała odsadków winny być zestandaryzowane na 210 dni (najczęściej tak się przyjmuje).

Nie ulega wątpliwości, że intensywność żywienia podczas opasania buhajków jest głównym czynnikiem wpływającym na tempo wzrostu mierzone wielkością dobowych przyrostów masy ciała. Nie mniej ważna jest rasa opasanych zwierząt, co znalazło potwierdzenie w ocenianej pracy. O ile żywienie buhajków rasy Charolaise w okresie letnim uznać można za poprawne to wątpliwe pod względem pokrycia potrzeb pokarmowych tych zwierząt jest, moim zdaniem, żywienie w okresie zimowym (dawkę tę stanowi tylko 7 kg siana i 5 kg pasz treściwych – tab. 12). Jak możliwe było zatem uzyskanie przez te buhajki największych przyrostów dobowych podczas opasania (1230 g – tab. 18)?

Poprawa efektywności produkcji żywca wołowego związana jest z jednej strony z maksymalizacją przychodów, a z drugiej – z minimalizacją kosztów. Do cech decydujących o zwiększeniu przychodów należeć będą przede wszystkim te związane z przyrostami dobowymi opasów. Z kolei na ograniczenie kosztów produkcji wpłyną szeroko rozumiane koszty utrzymania zwierząt, efektywniejsze wykorzystania paszy przez zwierzęta, zdrowotność, płodność stada podstawowego, wyniki odchowu cieląt i wiele innych czynników, których wielkość przedstawił Autor w tabelach 19 -21. Znaczący wpływ wywierają ceny uzyskiwane ze sprzedaży odsadków i opasów.

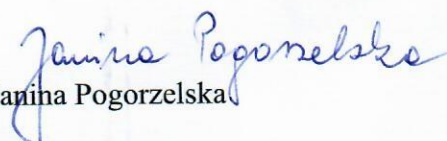
Na podstawie kosztów i przychodów mgr inż. Sylwester Lipiński dokonał analizy rentowności hodowli i opasu bydła kilku ras bydła mięsnego utrzymywanego w gospodarstwach na terenie województwa lubelskiego stwierdzając, że rasa Limousine dała najlepszy wynik finansowy.

Rozdział *PODSUMOWANIE I WNIOSKI* odzwierciedla uzyskane wyniki badań, których podjęcie było zasadne zarówno z poznawczego jak i praktycznego punktu widzenia. Dowodzą one bowiem, że w dobie stosunkowo niskich cen uzyskiwanych ze sprzedaży żywca wołowego podstawową formą minimalizowania kosztów utrzymania stad bydła mięsnego i prowadzenia opasu jest wykorzystanie specyfiki gospodarowania w celu uzyskania zadowalających efektów opłacalności poczynając od utrzymania i użytkowania krów, przez żywienie pastwiskowe krów z cielętami, a także wybór alternatywnego systemu opasu młodego bydła, ściśle zależnego od zasobów paszowych w gospodarstwie.

Ocenę przeprowadziłam wykorzystując przepisy określone w Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789 ze zm.), w związku z art. 179 ust. 1 Ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. – przepisy wprowadzające Ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789 ze zm. w Dz. U. z 22 marca 2019 r. poz. 534).

Reasumując stwierdzam, że przedłożona do oceny praca w dostatecznym stopniu spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim określone w powyższej ustawie i tym samym może być podstawą do nadania stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk rolniczych w dyscyplinie zootechnika i rybactwo.

W związku z powyższym przedkładam Wysokiej Radzie Dyscypliny Zootechnika i Rybactwo Wydziału Nauk o Zwierzętach i Biogospodarki Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie wniosek o dopuszczenie mgr inż. Sylwestra Lipińskiego do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Janina Pogorzelska